

להוצאת שבת, שכל אחד שיעורו שונה לענין חיוב חטאת על הוצאתו מרשות לרשות בשבת, ככל שהוא חשוב יותר, כך שיעורו קטן יותר, ועור ה"מצה" הוא הכי פחות חשוב.

וכמה שיעורו של עור המצה לענין הוצאת שבת?

כדקתני רב שמואל בר יהודה: כדי לצור, לעטוף בו, משקל קטנה. שדרך הסוחרים לעטוף את אבן המשקל העשוי מעופרת, בחיפוי עור, כדי שלא תישחק המידה, ויפחת משקלה.

וכמה גודל "משקל קטנה"?

אמר אבוי: כי ריבעא דריבעא, כמו הרביעית של רובע ליטרא [רש"י במסכת שבת] דפומבדיתא, שהוא המשקל הקטן ביותר שהיה להם.

ב. חיפה — הוא עור דמליה, ולא קמיה, ולא אפיין, והוא שלב יותר מתקדם מהמצה.

למאי הלכתא? — להוצאת שבת.

וכמה שיעורו? כדתנן במסכת שבת: עור, שיעור הוצאתו הוא, כדי לעשות ממנו נרתיק לקמיע, והוא פחות מכדי לצור בו משקל קטנה.

ג. דיפתרא — דמליה וקמיה ולא אפיין.

למאי הלכתא? — להוצאת שבת.

וכמה שיעורו? — כדי לכתוב עליו את הגט, כדעת חכמים במשנתנו, שמכשירים גט שכתוב על דיפתרא. ושיעור זה הוא הפחות מכולן.

שינוי במשנה: וחכמים מכשירין גט שנכתב על הנייר המחוק ועל הדיפתרא.

והוינן בה: מאן חכמים? מי הם, ומדוע הם מכשירים גט שאפשר לזייפו?

ומשנינן: אמר רבי אלעזר [בן פדת, האמורא]:

רבי אליעזר [בן שמוע, התנא] היא, דאמר: כב-ב

עדי מסירה כרתי, שעדי המסירה הם עיקר הגט, ואי אפשר לגרש בלעדס, וגם כאשר האשה באה לינשא, היא צריכה להביא את אותם העדים שהגט נמסר בפניהם.⁽⁵⁰⁾ הלכך אין לחשוש שמא האשה תזייף את הגט, ותשמיט ממנו תנאי שהיה כתוב בו, שהרי עדי המסירה חייבים לקרוא את הגט בשעת מסירתו, ואם יש בו תנאי, הם יזכרו אותו.

אבל לדעת רבי מאיר, שעדי חתימה כרתי, ואין צריך כלל בגט עדי מסירה, אין האשה צריכה להביא את עדי החתימה כאשר היא באה להינשא, אלא היא מציגה את הגט, ומאשרת את חתימת העדים על ידי עדים המכירים את החתימות. ולכן יש לחשוש שמא נכתב בגט איזה שהוא תנאי, והיא יכולה לזייף אותו, מבלי שיכירו בכך.⁽⁵¹⁾

לינשא על ידי עדי חתימה, דאמרינן מסתמא נעשה בהכשר. לעיל עמוד א תוס' ד"ה מאן.

51. רש"י, וכתבו תוספות דמשמע מדבריו שאם היו באים לפנינו עדי החתימה ומעידים על תוכנו

50. רק כאן בגט שנכתב על דבר שיכול להזדייף. אבל בשאר גיטין אינה צריכה להביא עדי מסירה, שלכך תיקנו חכמים עדי חתימה אליבא דרבי אלעזר מפני תיקון העולם שאם ימותו עדי המסירה או ילכו למדינת הים, שתוכל

ואמר רבי אלעזר: לא הכשיר רבי אלעזר גט שנכתב על נייר מחוק ודיפתרא, אלא לאלתר, בו ביום שנמסר היא יכולה להביא אותו לפני הבית דין [עם עדי המסירה], ויתירו אותה להינשא, שהרי באותו יום עדיין זוכרים העדים את תוכנו.

אבל מכאן ועד עשרה ימים, לא!

דחיישינן דילמא הוה ביה תנאה, שמא היה כתוב בגט איזה שהוא תנאי, וזייפתיה, והיא מחקה אותו וזייפה את הגט, והרי העדים כבר שכחו מהתנאי.

ורבי יוחנן אמר: אפילו מכאן עד עשרה ימים הוא כשר. דאם איתא דהוה ביה תנאי, מידבר דכירי. שגם לאחר זמן רב עדיין זוכרים העדים את תוכנו.

ואמר רבי אלעזר: לא הכשיר רבי אלעזר אלא בגט, שאינו נועד אלא להתיר את האשה להינשא, והיא יכולה להביא את הגט מיד לבית הדין, והם יתירו אותה, ושוב לא תצטרך להציג את הגט, שכיון שהותרה בבית דין, יש קול לדבר, וזוכרים אותו.

אבל בשאר שטרות, שנועדו לזמן ארוך לגביית חובות, לא! הם אינם כשרים ליכתב על דבר שיכול להזדייף. כי המלוה עשוי להוציא את השטר לאחר זמן רב, כאשר עדי המסירה כבר שכחו ממנו, ואנו מסתמכים על עדי החתימה בלבד, (52) והוא מזייף את תוכנו, ומשאיר רק את עדי החתימה במקומם.

דכתיב בספר ירמיה על שטרי מכר "ונתתם בכלי חרש, למען יעמדו ימים רבים", הרי שהשטר צריך להיות עשוי מדבר הראוי לעמוד ולהתקיים. (53)

ורבי יוחנן אמר: אפילו בשאר שטרות הכשיר רבי אלעזר על דבר שיכול להזדייף, על אף שלא יוכלו להשתמש בשטר כזה רק לאלתר. כי רק בגט סובר רבי יוחנן שהעדים זוכרים גם כעבור זמן רב, ולא בשאר שטרות שיש בהם הרבה תנאים [תוספות].

ומקשינן: והכתיב "למען יעמדו ימים רבים", ומשמע שהשטר אינו כשר אלא אם כן הוא יכול לשמש גם לזמן רב! ?

דבשלמא לרבי אלעזר תמיד בכל גיטין אמרינן ליה זיל אייתי עדי מסירה כשעדי מסירה לפנינו.

52. רש"י. ותוספות הקשו דלמה יטעו לסמוך על עדי חתימה בשטר שיכול להזדייף. וביארו דהטעם משום דגזה"כ בשאר שטרות דבעינן ראוי לעמוד ימים רבים ושטר שיכול להזדייף ואינו יכול לעמוד ימים רבים פסול אפילו לאלתר. תוס' ד"ה אבל.

53. הר"ן כתב שדבר שיכול להזדייף אינו ראוי לעמוד ימים רבים שמעצמו הוא נמחק.

היה כשר. ואי אפשר לומר כן דלר' מאיר צריך שיהא הגט מוכיח מתוכו ובדבר שיכול להזדייף אין הגט מוכיח מתוכו כלום. לעיל עמוד א תוס' ד"ה מאן.

והרשב"א כתב שאפשר שרש"י סובר כדעת ר"ת שלא צריך שיהא הגט מוכיח מתוכו אפילו לרבי מאיר.

אלא דאם כן קשה אמאי לא העמידו את המשנה כרבי מאיר וכגון שהביאה את עדי החתימה ומעידין על תוכנו ותיירץ בקרבן נתנאל סי' כ"ה אות פ' דמכל מקום לכתחילה אינו כשר לרבי מאיר שמא יסמכו על חתימת ידם לבד,

גמרא:

והוינן בה: כיצד מכשירה המשנה את החרש שוטה וקטן לכתוב גט? והא לאו בני דיעה נינהו, ואינם יודעים לכתוב את הגט לשמה!?

ומתריצין: אמר רב הונא:

המשנה אינה מכשירה חרש שוטה וקטן כג-א לכתובת גט בכל ענין, אלא:

והוא שהיה גדול עומד על גביו, ואומר לו: כתוב לצורך איש פלוני. והוא עושה כן וכותב לשמה.⁽⁵⁵⁾

ורב הונא סובר שהמשנה כרבי אלעזר, הסובר עדי מסירה כרתי, ועיקר כתיבת הגט שאמרה תורה שיהא לשמה אינו על חתימת העדים אלא על כתיבת עצם הגט, ולכן צריך שיהא גדול עומד על גביו בשעת כתיבה.

ומה שנאמר במשנה "שאינן קיום הגט אלא בחותמיו", הכוונה לעדי מסירה [ונקראים "חותמיו" משום שעל פי רוב עדי המסירה גם חותמים על הגט].

ומתריצין: התם, עצה טובה קמשמע לן ירמיה, ששימו את השטר בכלי חרש, כדי שיוכל לעמוד ימים רבים. והוא הדין שיכתבו על דבר שאינו מזדייף, כדי שיוכל לשמש לימים רבים. ולא שהוא תנאי בכשרות השטר, אלא שגם שטר שאינו משמש אלא רק לאלתר, הרי הוא כשר.

מתניתין:

הכל כשרין לכתוב את הגט, ואפילו חרש שוטה וקטן.

האשה כותבת את גיטה, ומקנה אותו לבעלה, והוא חוזר ונותנו לה לשם גירושין.⁽⁵⁴⁾

והאיש כותב את שוברו, שטר הראיה שהאשה נותנת לבעלה על פרעון הכתובה, הוא יכול לכתוב במקומה ולמוסרו לאשה שתחתים עליו עדים ותחזיר לו.

שאינן קיום הגט, אלא בחותמיו! ויתבאר בגמרא.

וגם לא שייך לפסול משום דלאו בני כריתות נינהו דבדבר שלא צריך שליחות לא צריך שיהא בני כריתות, וכמו שמצינו לגבי מילה דלא פסלינן עכו"ם למול משום דלאו בני מילה נינהו. ורק לגבי שליחות אמר לקמן שאין העבד נעשה שליח לקבל גט משום שאינו בתורת גיטין וקידושין. תוס' ד"ה והא בעמוד הקודם.

[אבל לעיל ט. ב בד"ה אע"פ כתבו התוספות

בפשיטות שצריך שליחות לכתובת הגט. וגם כאן הביאו התוספות והרא"ש שיטת ר"י לבאר הסוגיא אליבא דרבי מאיר שאילו אליבא דרבי אלעזר ד"וכתב" היינו כתיבת הגט פסול בחש"ו

54. הקשה הר"ן דהא מיחסרא הקנאת האשה לבעל בין כתיבה לנתינה והוי ליה מחוסר כתיבה והקנאה ונתינה. וכתב דמתוך הדחק יש לומר דהקנאה כיון שאינו מעשה בגופו של גט לא מיקרי "מחוסר" דדומיא דכתיבה בעינן שלא יהא מעשה הדומה לכתיבה בין הכתיבה לנתינה כדכתיב וכתב ונתן.

55. ואין כאן חסרון משום דאינם בני שליחות, ולכתיבת הגט אין צריך שליחות מהבעל ד"וכתב" לא קאי אבעל אלא אסופר כלומר וכתב הסופר ונתן הבעל.